

Теоретичні засади українського дошкілля в творчій спадщині Наталії Лубенець

Тетяна КУЛИШ,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії історії педагогіки Інституту педагогіки НАПН України

Реалії сучасної освіти потребують від науковців та освітян перегляду багатьох питань, серед яких особливої ваги набувають проблеми дошкільної освіти, зокрема: визначення її статусу, створення нормативної бази для функціонування нових типів дошкільних навчальних закладів, розбудова достатньої їх мережі тощо. Для успішного вирішення цих питань потрібен не тільки пошук нових форм роботи, а й творче переосмислення і використання всього багатства педагогічних ідей, здобутих вітчизняною дошкільною педагогікою.

З цього погляду педагогам дошкільних закладів та батькам було б цікаво й корисно ознайомитися з педагогічними ідеями та практичними порадами Наталії Дмитрівни Лубенець (1877–1943) – організатора суспільного дошкільного виховання в Україні, педагога і науковця, яка здійснила вагомий внесок у розроблення теорії дошкільного виховання на початку ХХ ст. З огляду на зазначене, розглянемо деякі проблеми, пов'язані з вихованням дитини в сім'ї, у дошкільному закладі, рекомендації щодо їх розв'язання, які наводяться у працях педагога, і порівняємо їх із сучасними підходами до виховання дошкільників.

Серед досліджень, в яких висвітлюються життєвий шлях та педагогічні погляди Наталії Лубенець, варто виокремити праці Л.Батліної, О.Донченко, С.Попиченко, Т.Самоплавської, В.Сергєєвої, Т.Слободянюк, І.Улюкаєвої, Т.Філімонової.

У своїх працях Н.Лубенець закликала батьків і педагогів повноцінно використовувати можливості дошкільного дитинства, створювати належні умови для розкриття та розвитку здібностей дитини, застерігала від байдужого ставлення до дошкільника, бо цей вік найніжніший і потребує найбільшої уваги дорослих. Тому важливу роль педагог відводила саме суспільному дошкільному вихованню. Найдоцільнішими і найкращими закладами для суспільного виховання дітей дошкільного віку вона вважала дитячі садки, відкриття та підтримка яких мають бути справою загальнодержавною. За переконаннями Н.Лубенець, дитячі садки потрібно включити до державної системи освіти і визнати їх офіційно її початковою ланкою.

Часто батьки і педагогічні працівники дошкільних закладів, виховуючи дитину, на жаль, навіть не уявляють, у чому полягає мета виховання. Варто погодитися, що важко досягти успіху в будь-якій

справі, якщо не знаєш, чого саме прагнеш, тобто чітко не визначивши для себе мету власної діяльності. Сьогодні педагоги і науковці зазначають, що потрібно змінити акценти у вихованні дітей. Метою виховання має бути формування особистості дитини з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей, розкриття особистісного потенціалу і вирівнювання стартових можливостей дитини для успішного навчання в умовах шкільного середовища. Тож головним завданням педагогів стає не лише забезпечення оволодіння дошкільниками певними знаннями, уміннями і навичками, а й сприяння становленню особистісних якостей, розвитку творчих здібностей дитини. У цьому аспекті заслуговують на увагу погляди Н.Лубенець на мету дошкільного виховання. У бесіді «Дошкільне виховання» педагог визначає її так: «У дошкільному вихованні має бути покладений початок розкриттю здібностей дитини, їх гармонійному і всебічному розвитку» [1, с. 25].

Звернувшись до Базового компонента дошкільної освіти, однією із засад створення якого є «визначення своєрідності, унікальності, особливої ролі дошкільного дитинства в становленні особистості, врахування сензитивності даного періоду для становлення первинного схематичного світогляду...» [2, с. 10], бачимо, що ці ідеї перегукуються з поглядами Н.Лубенець. Ще на початку ХХ ст. вона наголошувала на тому, що для кожного періоду життя дитини характерні певні можливості, втративши які, дуже важко щось зробити у майбутньому. Так, перші сім років життя є найважливішими для виховання і розвитку дитини, і цей період ні в якому разі не можна залишати поза увагою. Саме дошкільний вік – це той етап, який забезпечує загальний розвиток дитини, є основою для набуття у подальшому спеціальних знань і навичок та засвоєння різних

видів діяльності. Тому з великою відповідальністю і серйозністю потрібно підходити до дошкільного виховання, а в системі освіти цьому періоду необхідно приділяти особливу увагу. У своїх працях педагог неодноразово декларувала цю думку і закликала до розуміння такого важливого питання і суспільством, і державою.

Подолання недоліків виховання, удосконалення його соціальної функції є сьогодні гострою суспільною потребою, завданням державної ваги. Величезні кошти, які держава витрачає на подолання дитячої злочинності, могли б бути заощаджені, якби з самого малечку в дітей виховувалися моральність, культура, широкий світогляд та інтерес до життя. «Сміливо можна заявити, що з відкриттям усюди і у великій кількості дитячих садків значно зменшилась би потреба в тюрмах та виправних колоніях», – писала педагог [3, с. 9]. Ці ідеї Н.Лубенець і нині можуть слугувати практиці виховання дітей.

Однією з головних проблем сьогодення є гуманізація виховної роботи з дітьми. Успішність її розв'язання залежить насамперед від характеру спілкування дорослого з дитиною. Особистісно орієнтована модель виховання є альтернативою попередньо усталеній навчально-дисциплінарній моделі. Зазначимо, що застосування особистісно орієнтованого підходу у процесі виховання відповідає високому рівню педагогічної майстерності. Основою діяльності педагога має бути всіляке сприяння розвитку індивідуальності дошкільника. Досить яскраво простежується ця ідея у поглядах Н.Лубенець. Порівнюючи дитину дошкільного віку з нерозкритою брунькою, з якої виїде ще не відомо яка рослина, педагог зазначала, що справа вихователя не пришвидшити і не затримати це розгортання, а дати можливість процесу іти своїм природним шляхом. «Вихователька дитячого садка повинна бути сповнена інтересу та поваги до кожного життя, що тільки-но розгортається і таїть у собі всілякі можливості», – писала вона [4, с. 16].

Фундамент особистості дитини, як відомо, закладається в сім'ї. Отже, на часі цілеспрямована перебудова суспільного дошкільного виховання у напрямі більш тісної взаємодії з сім'єю, адже сімейне виховання має свої певні виховні переваги. Змістовою лінією «Сім'я. Родина» Базового компонента дошкільної освіти визначено: малюк «знає, ...що сім'я об'єднується любов'ю, взаємною турботою, обов'язками...», що «батьки оберігають дітей, а дорослі діти – батьків» [2, с. 12–13].

Н.Лубенець щодо цього висловлювала такі думки: живучи в сім'ї, дитина почуває себе частиною чогось цілого, вона бачить турботу про неї, однак помічає також необхідність прилаштовуватись до обставин, підкорятися певним правилам. Дитина бачить членів сім'ї, які працюють один для одного, і у неї пробуджується бажання робити те саме, розвивається готовність допомагати в роботі. Вона також помічає, що багато її бажань виконується саме завдяки батькам, і дитина також хоче радувати їх

своєю працею. Дитина пронизується духом, що паує в сім'ї, поведінка батьків, братів і сестер є для неї зразком для наслідування. Думки, що переважають у родині, проникають через розмови і дії у свідомість дитини і наповнюють її голову. Спільна радість і спільне горе об'єднують батьків і дітей. Тож «якщо сталося так, що дитина позбавлена впливу сім'ї чи перенесена в зовсім інші умови, то слід докласти зусиль, щоб не випустити з поля зору тих важливих аспектів домашнього життя і замінити їх», – наголошувала педагог [5, с. 36–37].

Важливою рисою організації роботи сучасного дитячого садка в Україні є максимальна увага до фізичного здоров'я дітей. Актуальність цього питання поглибилася, зокрема, у зв'язку з Чорнобильською трагедією та її наслідками. Вважаючи фізичний розвиток особливим і першочерговим за значенням компонентом всебічного розвитку дитини, Н.Лубенець у кожній своїй праці наголошувала на потребі уважного ставлення до цього питання і, що є досить актуальним сьогодні, на необхідності досконало знати стан здоров'я кожного вихованця, особливості його фізичного і психічного розвитку, щоб створити найбільш сприятливі умови для гармонійного становлення особистості малюка, його фізичного пристосування до навколишнього життя. «У народному дитячому садку варто ставитися до цього питання з великою увагою та докласти всіх зусиль до того, щоб підняти рівень фізичного розвитку дітей», – писала дослідниця [4, с. 8]. Розвиваючи ідеї Н.Лубенець щодо важливості фізичного виховання у дошкільному закладі та формування у дітей навичок здорового способу життя, сучасні педагоги неодмінно віднайдуть нові форми роботи у справі зміцнення здоров'я дошкільників.

У своїх працях Н.Лубенець акцентувала увагу на необхідності розвивати потенційні здібності дітей з раннього віку. Для цього якнайбільше урізноманітнювала види діяльності малят у дитячому садку і радила індивідуально підходити до кожної дитини. Вона зазначала: «Кожна робота у дитячому садку має своє значення і дається дитині не лише для того, щоб її втішати і веселити, а щоб зачепити її сили і здібності, розвинути почуття і підготувати її до життя та до школи» [5, с. 42]. На зламі ХХ і ХХІ ст., як відомо, новітня педагогіка визнала індивідуальний підхід пріоритетним в освіті й вихованні.

Педагог висловлювала чимало й інших нових для того часу та цінних для сучасної педагогіки міркувань. Зокрема, важливим елементом виховання Н.Лубенець вважала підготовку до оволодіння дитиною якимось ремеслом, тобто ранню допрофесійну підготовку. Долання труднощів у навчанні дасть можливість сформувати шанобливе ставлення до своєї та чужої праці, сприятиме вихованню сили волі. В оволодінні елементами різних професій допоможуть дитині значною мірою заняття з ліплення та малювання. «Ліплення з глини у дитячому садку підготує до занять скульптурою як мистецтвом», а «художнє виховання за допомогою

занять з малювання високо підняло б, особливо на селі, кустарну промисловість та дало б нові зразки народної творчості», – підкреслювала педагог [4, с. 25–26].

Н.Лубенець наголошувала, що перед тим, як навчати дитину будь-якого ремесла, спочатку потрібно виховати силу волі й пробудити інтерес до фізичної праці, оскільки заохочення роботою і наполегливість певною мірою можуть компенсувати навіть посередні здібності. Фізичну працю вона вважала особливо важливою для розвитку мислення, вправності рук, сили, координації рухів. Ці думки педагога є досить слушними, адже сьогодні, коли школа визначає своїм орієнтиром профільне навчання, елементи допрофесійної підготовки можна вводити вже з дитячого садка.

Дитячий організм потребує діяльності, руху, розвитку органів чуття, творчої роботи, і цього потребує й культура людства, адже, як зазначала Н.Лубенець, наукою доведено, що чим менше праці й боротьби за існування випадає на долю того чи іншого людського племені на шляху його історичного розвитку, тим нижчим є ступінь не лише його культурного і соціально-економічного, але й духовного, і навіть естетичного розвитку. Тому виховання і навчання дитини повинно базуватися на праці. «Дитина більше за все щаслива і одухотворена, коли вона чим-небудь зайнята, грою чи роботою, коли вона щось творить», – писала Н.Лубенець [1, с. 28]. Це насправді досить актуальна теза, адже сучасна наука визнає діяльнісний підхід до виховання дітей одним з пріоритетних.

Прихід шестирічних учнів до школи надає особливої гостроти питанню готовності дітей до навчання. Його успішність, безперечно, залежить від рівня соціального розвитку дитини. Ось чому підготовку до школи варто розглядати як одне з найважливіших завдань розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку, вирішення якого сприятиме забезпеченню цілісного гармонійного становлення особистості дитини. Важливою з цього погляду є праця Н.Лубенець «Дошкільне виховання і народна школа», в якій порушується питання соціалізації малюків [4]. Ця функція, притаманна дитячому садку, має враховуватися батьками і вчителями, а тому бажано, щоб діти перед тим, як іти до школи, відвідували дитячий садок, вважала педагог. Вона наголошувала, що одне із завдань дитячого садка полягає у тому, щоб його вихованець, який прийшов до школи навіть не зі своїми одногрупниками, а в колі зовсім незнайомих дітей, міг би протягом найкоротшого часу влитися в колектив, швидко познайомитися з однокласниками, показати свої соціальні вміння: товаришування, солідарність, взаємодопомогу тощо.

Нинішні батьки з найкращих міркувань уже з трьох-чотирьох років розпочинають навчання дитини читання, письма, математики, іноземних мов. Н.Лубенець застерігає: раннє навчання дошкільнят необхідно здійснювати обережно, з огляду на

вікові можливості дітей, щоб це не позначилося негативно на їхньому здоров'ї. Сидячий спосіб життя заважає дітям рости і розвиватися фізично. Шкільному навчанню, суворо визначеним заняттям і урокам не має бути місця у дитячому садку, зазначала педагог, адже замість притаманного наймолодшому вікові інтенсивного фізичного розвитку дитина докладає надмірних зусиль для засвоєння матеріалу, який через декілька років засвоїла б дуже легко. «Чим менша дитина, тим більше вона потребує любові, сердечного тепла і турботи, а також сонця і руху», – писала вона [7, с. 140].

Раннє навчання недоцільне ще й тому, що всіх дітей зазвичай починають навчати однаково, за однаковими методиками, оскільки їхні здібності ще не проявилися. Не беруть до уваги і темперамент дитини. Внаслідок цього втрачається її індивідуальність. Але, «як не гірко це усвідомлювати, у старшій групі доводиться рахуватися з тією обстановкою і тими прийомами, з якими діти зустрінуться в школі, і помалу до них готувати, інакше перехід від дитячого садка до школи буде занадто різким і відчутним для дітей», – наголошувала Н.Лубенець [6, с. 420]. Проте навчання має відповідати особливостям кожної конкретної дитини. Лише за таких умов вона зможе максимально розвинути свої здібності, а отже, досягти в певному виді діяльності найбільших успіхів.

Такої самої позиції дотримується і сучасна педагогічна наука, що відображено у Законі України «Про дошкільну освіту», який одним із принципів дошкільної освіти визначає «відповідність змісту, рівня та обсягу дошкільної освіти особливостям розвитку та стану здоров'я дитини дошкільного віку», а першочерговим завданням ставить «збереження та зміцнення фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини» [8, с. 93].

Відстоюючи і пропагуючи ідею створення безкоштовних дошкільних закладів для дітей з незаможних родин, педагог водночас передбачала, що система суспільного дошкільного виховання має також охоплювати приватні платні заклади [7]. Ця думка Н.Лубенець є дуже актуальною сьогодні і свідчить про прогресивність та далекоглядність її поглядів, адже панування протягом більш як півстоліття єдиного типу дошкільних закладів призвело до спрощення виховного процесу, стилю взаємин між вихователями і дітьми, знецінення творчого підходу вихователя та орієнтованості на особистість кожної дитини.

Ідеальним типом приватного дитячого садка Н.Лубенець вважала сімейний дитячий садок. У праці «Громадські та сімейні засади у дошкільному вихованні» педагог дала високу оцінку сімейним дитячим садкам та окреслила їх основні функції [там само]. Сімейний дитячий садок, на її думку, об'єднує невелику групу дітей дошкільного віку для спільних ігор та занять протягом трьох-чотирьох годин. Заняття проводить запрошений досвідчений вихователь, а матері дітей спільно ведуть

справи, чергують у дитячому садку, спостерігають за всім, що в ньому відбувається, та обмінюються враженнями і побажаннями на щотижневих зборах, рішення яких щодо напрямів роботи закладу є остаточним. Матеріальні витрати на оренду приміщення, оплату праці вихователя, закупівлю іграшок та необхідних матеріалів для занять розподіляються порівну між усіма батьками, діти яких відвідують сімейний дитячий садок. Значною перевагою такого закладу педагог вважала той факт, що «матері стоять близько до справи виховання і тому завжди поінформовані про все, що відбувається». Індивідуалізація виховання, на її думку, є найкращою саме в такому дитячому садку. Крім того, Н.Лубенець вбачала у сімейному дитячому садку найкращий спосіб поєднання сімейних засад з громадськими у вихованні дітей дошкільного віку [7, с. 156].

На відміну від багатьох педагогів, які відстоювали необхідність суспільного дошкільного виховання, але не пропонували правильного рішення щодо того, хто ж повинен створювати дитячі садки, Н.Лубенець хоч для початку і надавала важливого значення в цій діяльності благодійним товариствам, проте основну відповідальність за організацію дошкільної справи поклала на державу. «Сучасний стан Росії, – писала вона, – коли всі визнають недостатність народної освіти, а через неї і всі наші біди та нещастя, і коли й уряд, і суспільство починають ставитися до народної освіти з особливою увагою, урядом має відстоюватися питання про запровадження у нас народних дитячих садків». І взагалі, зауважувала педагог, «оздоровлення дітей та юнацтва, збагачення їхніх фізичних і духовних сил належить до найважливіших завдань внутрішньої політики держави» [7].

Н.Лубенець оптимістично передбачала, що майбутнє – за суспільним дошкільним вихованням, що теорія і практика дошкільля будуть невпинно розвиватися з удосконаленням суспільства. Вона була переконана, що «дитячі садки потрібні для дітей всіх класів і станів, форма їх не може бути постійною та незмінною, а навпаки цілком залежить від потреб часу і народу. Повний розквіт цих закладів ще попереду, він прийде тоді, коли справді настане вік дітей, тобто матері й виховательки виявляться на висоті свого покликання та повною мірою зрозуміють і відчують, яка велична справа – виховання юного покоління» [7, с. 156].

Організуючи перші дитячі садки в Києві та пристосовуючи для них інколи зовсім невеличкі кімнати, де в тісноті перебували діти різних вікових груп, педагог мріяла, щоб, прийшовши до дитячого садка, можна було побачити «просторе світле приміщення з квітами на вікнах, з художніми картинами, що зачіпають світ дитячих інтересів, з відповідними меблями, з садочком чи майданчиком для ігор; іграшки, ігри та книги з малюнками; заняття, що найбільш цікавлять дітей, а у центрі всього цього широко освічену виховательку з чуйною та люблячою душею, яка знає і розуміє природу дітей» [там само, с. 140].

Погляди Н.Лубенець були справді прогресивними для того часу. Сьогодні дитячі садки розміщені у сучасних приміщеннях з просторими, світлими, гарно обладнаними кімнатами, де малюки отримують все необхідне для свого розвитку та виховання. Проте все це потребує належного фінансування і матеріально-технічного забезпечення, економічного стимулювання праці вихователя, без яких неможливі розв'язання багатьох згаданих вище проблем та впровадження нових форм і методів виховання та навчання.

Педагогічні ідеї Н.Лубенець мали надзвичайно вагомий вплив на розвиток теорії дошкільного виховання в Україні на початку ХХ ст. Вважаємо, що використання її доробку може дати добрі плоди й сьогодні, адже Н.Лубенець дбала про створення максимально сприятливого ґрунту для виховання дошкільників. Вона залишила багато цінних порад з різних питань діяльності дошкільного закладу і, зокрема, вихователя, а методи досягнення цілей, запропоновані просвітителькою, значною мірою збігаються з сучасними педагогічними настановами.

Література

1. Лубенець Н. Дошкольное воспитание: Беседа первая / Н.Лубенець // Педагогические беседы Т.Лубенца. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – СПб., 1913. – С. 21–33.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошк. виховання. – 1999. – №1. – С. 6–19.
3. Лубенець Н. К открытию Общества народных детских садов в г. Киеве / Н.Лубенець // Народный детский сад (С приложением отчёта о деятельности дет. сада, приюта и школы нянь). – К., 1907. – С. 2–11.
4. Лубенець Н. Дошкольное воспитание и народная школа / Н.Лубенець // Русская школа. – 1913. – №11. – С. 1–16; №12. – С. 21–43.
5. Лубенець Н. Народный детский сад: Беседа вторая / Н.Лубенець // Педагогические беседы Т.Лубенца. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – СПб., 1913. – С. 34–49.
6. Лубенець Н. Народный детский сад / Н.Лубенець // Дошк. воспитание. – 1911. – №4. – С. 221–232; №5. – С. 413–424.
7. Лубенець Н. Общественные и семейные начала в дошкольном воспитании / Н.Лубенець // Дошк. воспитание. – 1911. – №2. – С. 55–70; №3. – С. 140–156.
8. Закон України «Про дошкільну освіту» // Законодавство України про освіту: [зб. законів]. – К.: Парламент. вид-во, 2002. – С. 91–110.

Анотації

Тетяна КУЛІШ

Теоретичні засади українського дошкільля в творчій спадщині Наталії Лубенець

У статті проаналізовано й узагальнено погляди Н.Лубенець на виховання дітей дошкільного віку. З'ясовано, що теоретичні положення, розроблені педагогом, відіграли важливу роль у становленні суспільного дошкільного виховання в Україні, окреслили перспективи його розвитку. Наголошено, що її прогресивні

погляди на виховання дошкільників є актуальними і сьогодні.

Ключові слова: Н.Лубенець, дитинство, дошкільний вік, дошкільне виховання.

Татьяна КУЛИШ

Теоретические основы украинского дошкольного воспитания в творческом наследии Наталии Лубенец

В статье проанализированы и обобщены взгляды Н.Лубенец на воспитание детей дошкольного возраста. Определено, что теоретические положения, разработанные педагогом, сыграли важную роль в становлении общественного дошкольного воспитания в Украине, определили перспективы его развития. Подчеркнуто, что её прогрессивные взгляды на воспитание дошкольников актуальны и сегодня.

Ключевые слова: Н.Лубенец, детство, дошкольный возраст, дошкольное воспитание.

Tetyana KULISH

Theoretical bases of the Ukrainian preschool education in Nataliya Lubenets's creative heritage

Views on education of children under school age of N. Lubenets are analyzed and generalized in the article. It is found out that theoretical principles, developed by the educator, played an important role in forming the public preschool education in Ukraine and outlined the prospects for its development. It is emphasized, that her progressive views on education of children under school age are actual up to this time.

Keywords: N.Lubenets, childhood, preschool age, preschool education.

Реалізація ідей В.О. Сухомлинського в дошкільному навчальному закладі

12 січня на базі експериментального дошкільного навчального закладу всеукраїнського рівня «Ялинка» м. Броварів Київської області відбувся науково-практичний семінар «Впровадження спадщини В.О. Сухомлинського в морально-естетичному вихованні дітей дошкільного віку». У заході взяли участь С.В. Кириленко, начальник відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, О.П. Номеровська, методист вищої категорії Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, а також представники управління освіти Броварської міської ради, методисти та вихователі дошкільних навчальних закладів Київської області.

ДНЗ «Ялинка» працює в режимі всеукраїнського експерименту з 2008 року. Діяльність навчального закладу спрямовується на теоретичне обґрунтування й експериментальну перевірку психолого-педагогічних умов та методів ефективного формування у дошкільників основ світобачення на засадах літературної спадщини В.О. Сухомлинського (координатор дослідно-експериментальної роботи – О.П. Номеровська). На його базі щоквартально проходять семінари з метою поширення педагогічних здобутків щодо реалізації ідей В.О. Сухомлинського з морально-естетичного виховання дітей дошкільного віку.

Під час семінару було розглянуто питання про виконання завдань Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» та обговорено доцільність застосування комплексних навчальних проектів у роботі вихователів з дітьми. Також його учасники ознайомилися з інноваційними підходами до організації роботи з дошкільниками, які представили педагоги ДНЗ «Ялинка».

ОСВІТЯНСЬКИЙ КАЛЕЙДОСКОП

В Україні стартуватиме програма «Muuvit»

Нещодавно в Посольстві Фінляндії в Україні відбулася зустріч директора Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України О.А. Удада з Надзвичайним і Повноважним Послом Фінляндії в Україні пані Ар'єю Макконен. Основною темою зустрічі стали питання співпраці, зокрема впровадження у навчально-виховний процес програми спортивних пригод «Muuvit», розрахованої на вчителів, школярів та їхніх батьків.

Комплексну програму «Muuvit» було започатковано в 2000 році у Фінляндії. Сьогодні це міжнародна освітня програма, мета якої – збереження здоров'я дітей та молоді, стимулювання їх до здорового та активного способу життя. Вона дає змогу представникам органів влади, закладів освіти й охорони здоров'я, громадськості та інших зацікавлених сторін об'єднати зусилля на благо дітей. Головна увага приділяється здоровому харчуванню, профілактиці куріння та вживання алкоголю, а також заохоченню до рухової активності.

Програма «Muuvit» успішно впроваджується в Австрії, Великій Британії, Іспанії, Німеччині, Швейцарії, Португалії та поширюється в інших країнах Центральної Європи.

З огляду на актуальність проблеми виховання в підростаючого покоління культури здорового способу життя, в Україні теж незабаром буде реалізовано цю програму. За попередніми домовленостями, проект стартуватиме в квітні 2012 року.

За інф. офіційного сайту Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України